

Vecāku atbildība - Austrija

SATURS

- 1 Kāda ir juridiskā termina „vecāku atbildība” praktiskā nozīme? Kādas tiesības un pienākumus personai uzliek vecāku atbildība?
- 2 Kam parasti tiek piešķirta vecāku atbildība par bērnu?
- 3 Vai vecāku vietā var iecelt citu personu, ja vecāki nespēj vai nevēlas uzņemties vecāku atbildību par savu bērnu?
- 4 Kā tiek risināts jautājums par vecāku turpmāko atbildību, ja vecāku laulība tiek šķirta vai ja vecāki vairs nedzīvo kopā?
- 5 Ja vecāki noslēdz vienošanos par vecāku atbildību, kādas formalitātes ir jāievēro, lai šī vienošanās būtu juridiski saistoša?
- 6 Kādi ir alternatīvie konflikta ārpustiesas risināšanas līdzekļi, ja vecāki nevar vienoties par vecāku atbildības jautājumu?
- 7 Kādus jautājumus attiecībā uz bērnu var izlemt tiesnesis, ja vecāki iesniedz lietu tiesā?
- 8 Ja tiesa nolemj nodot bērnu viena vecāka atsevišķā aizgādībā, vai tas nozīmē, ka viens no vecākiem var izlemt visus jautājumus attiecībā uz bērnu, iepriekš nekonsultējoties ar otru vecāku?
- 9 Ja tiesa nolemj nodot bērnu abu vecāku kopējā aizgādībā, ko tas nozīmē praktiski?
- 10 Kurā tiesā vai iestādē ir jāvēršas ar iesniegumu par vecāku atbildību? Kādas formalitātes ir jāievēro un kādi dokumenti jāpievieno iesniegumam?
- 11 Kāda kārtība ir jāievēro šajos gadījumos? Vai ir iespējams lietu risināt paātrinātā kārtībā?
- 12 Vai ir iespējams saņemt juridisku palīdzību, lai segtu tiesas izdevumus?
- 13 Vai lēmumu par vecāku atbildību ir iespējams pārsūdzēt?
- 14 Dažos gadījumos varbūt ir jāvēršas tiesā vai citā iestādē, lai panāktu, ka lēmums par vecāku atbildību tiek izpildīts. Kāda kārtība ir jāievēro šādos gadījumos?
- 15 Kas man jādara, lai panāktu, ka šajā dalībvalstī tiek atzīts un izpildīts lēmums par vecāku atbildību, ko ir pieņēmusi citas dalībvalsts tiesa?
- 16 Kurā šīs dalībvalsts tiesā ir jāvēršas, lai apstrīdētu lēmuma atzīšanu par vecāku atbildību, ja lēmumu ir pieņēmusi citas dalībvalsts tiesa? Kāda procedūra ir piemērojama šādos gadījumos?
- 17 Kādus tiesību aktus piemēro tiesa, izskatot lietu par vecāku atbildību, ja bērns vai lietā iesaistītās puses nedzīvo šajā dalībvalstī vai ja tiem ir dažādas valstspiederības?

1 Kāda ir juridiskā termina „vecāku atbildība” praktiskā nozīme? Kādas tiesības un pienākumus personai uzliek vecāku atbildība?

Aizgādība (vecāku atbildība) ir vecāku pienākumi un tiesības. Aizgādība cita starpā ietver bērna aprūpi un audzināšanu, bērna mantas pārvaldību un bērna pārstāvību (Austrijas Civillkodeksa (*Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch*) 158. pants).

Saskaņā ar Austrijas Civillkodeksa 160. pantu bērna aprūpe nozīmē galvenokārt rūpes par bērna fizisko labsajūtu un veselību un bērna tiešu uzraudzību, un bērna audzināšana jo īpaši nozīmē nodrošināt bērna fizisko, garīgo, emocionālo un tikumisko attīstību un attīstīt bērna talantus un spējas, ņemot vērā viņa vēlmes un attīstības potenciālu, kā arī veicināt bērna izglītošanos vai arodizglītības ieguvu. Aprūpe ietver arī bērna ārstēšanu, savukārt bērna audzināšana ietver arī lēmuma pieņemšanu par bērna

dzīvesvietu (Austrijas Civillkodeksa 162. pants) un tādējādi arī, piemēram, lēmumu pieņemšanu par ceļojumiem uz ārvalstīm, izglītības iestāžu izvēli un bērna reliģijas maiņu. Vecāku tiesības audzināt bērnu ietver arī tiesības dot bērnam vārdu.

Bērna mantas pārvaldība ietver, piemēram, bērna uzturēšanu (uzturēšanas noteikšana, izmaiņas, saņemšana, iekasēšana un izmantošana). Austrijas Civillkodeksa 164. pantā noteikts, ka vecāki pārvalda bērna mantu "ar pienācīgu vecāku rūpību".

Bērna "likumīgā pārstāvība" ir definēta kā tiesības un pienākums risināt ar bērnu saistītos juridiskos jautājumus. Tas ietver bērna pārstāvību gadījumos, kad tiesības un pienākumi piešķirti tieši bērnam vai kad jādod piekrišana bērna vārdā. Likumīgā pārstāvība var attiekties arī uz bērna aprūpi un audzināšanu, kā arī uz bērna mantas pārvaldību ārpus ģimenes (piemēram, uz ārstēšanas līguma noslēgšanu ar ārstu, piekrišanu bērna ārstēšanai) atšķirībā no faktiski veiktajām darbībām ģimenē (piemēram, medikamentu došanu, bērna autiņu maiņu, mājas darbu veikšanas uzraudzību). Likumīgā pārstāvība attiecas arī uz citām darbībām (termina tiešā nozīmē), piemēram, ja tiek mainīts bērna vārds vai valstspiederība un pieprasīta paternitātes atzīšana, kā arī īstenotas bērna subjektīvās tiesības.

2 Kam parasti tiek piešķirta vecāku atbildība par bērnu?

Parasti, ja bērns ir dzimis laulībā vai ja vecāki stājas laulībā pirms bērna dzimšanas, abiem vecākiem ir aizgādības tiesības (Austrijas Civillkodeksa 177. panta 1. punkts). Ja bērns ir dzimis, vecākiem neesot laulībā, likums paredz, ka tikai mātei ir aizgādības tiesības pār bērnu (Austrijas Civillkodeksa 177. panta 2. punkta pirmais teikums).

Austrijas Civillkodeksa 177. panta 2. punkta otrajā teikumā noteikts, ka vecāki, kuri nav stājušies laulībā, pēc tam, kad viņi ir informēti par juridiskajām sekām, var personīgi darīt zināmu reģistra darbiniekam, ka abi uzņemas aizgādību pār bērnu, ja vien aizgādības tiesības jau nav noteikusi tiesa. Ja vecāki nedzīvo vienā māsaimniecībā, viņiem jāvienojas par to, kurš no vecākiem būs bērna galvenais aprūpētājs. Vecāki var arī vienoties tiesā vai iesniegt šādu vienošanos tiesā (Austrijas Civillkodeksa 177. panta 3. punkts). Tiesa var arī piešķirt kopīgu aizgādību (Austrijas Civillkodeksa 180. panta 2. punkts).

Kopīgu aizgādību var pārtraukt tikai ar tiesas lēmumu. Šādā gadījumā tiesai jācenšas panākt mierizlīgums. Ja tas neizdodas, tiesa piešķir aizgādības tiesības vienam vecākam vai abiem vecākiem (Austrijas Civillkodeksa 180. pants). Ja tiesa piešķir kopīgu aizgādību, tai ir arī jānosaka, kurā māsaimniecībā galvenokārt tiks veikta bērna aprūpe. Pieņemot šādus lēmumus, tiesa vienmēr piešķir prioritāti bērna interesēm.

Ja aizgādība ir piešķirta tikai vienam no vecākiem, otram vecākam piešķir saskarsmes tiesības ar bērnu un tiesības saņemt informāciju, paust viedokli un īstenot pārstāvības tiesības saskaņā ar Austrijas Civillkodeksa 189. pantu.

3 Vai vecāku vietā var iecelt citu personu, ja vecāki nespēj vai nevēlas uzņemties vecāku atbildību par savu bērnu?

Ja abiem vecākiem tiek liegta iespēja īstenot aizgādības tiesības, tiesai jālemj par aizgādības pār bērnu piešķiršanu vecvecākiem (vai vienam no viņiem) vai audžuvecākiem (vai vienam no viņiem). Ja aizgādību piešķir vecvecākiem vai audžuvecākiem, priekšroku parasti dod pārim nevis vienam vecvecākam vai audžuvecākam, izņemot, ja tas ir bērna interesēs. Šos noteikumus atbilstīgi piemēro arī tad, ja abiem vecākiem ir liegta iespēja veikt kādu no aprūpes aspektiem. Piešķirot aizgādību, galvenais kritērijs vienmēr ir bērna labklājība.

Ja vecākam, kuram ir piešķirta viena vecāka aizgādība, tiek liegta iespēja īstenot šīs tiesības, tiesai jāpieņem lēmums par pilnīgas vai daļējas aizgādības piešķiršanu otram vecākam, vecvecākiem (vai vienam no viņiem) vai audžuvecākiem (vai vienam no viņiem). Ja otrs vecāks var nodrošināt bērna labklājību, šā otra vecāka tiesības prevalē pār vecvecāku vai audžuvecāku tiesībām.

Ja nav vecāku, vecvecāku vai audžuvecāku, kuriem var piešķirt aizgādības tiesības, aizgādību pār bērnu var piešķirt citai piemērotai personai (Austrijas Civillkodeksa 204. pants). Bērna labklājībai ir izšķiroša nozīme šādas personas izvēlē; ir jāņem vērā arī bērna un vecāku vēlmes (Austrijas Civillkodeksa 205. panta 1. punkts). Vispirms ir jāizskata iespēja piešķirt attiecīgās tiesības radniekiem, pēc tam citām bērnam tuvām personām un visbeidzot citām piemērotām personām, piemēram, bērnu vai jauniešu aizsardzības organizācijām (Austrijas Civillkodeksa 209. pants).

4 Kā tiek risināts jautājums par vecāku turpmāko atbildību, ja vecāku laulība tiek šķirta vai ja vecāki vairs nedzīvo kopā?

Kopīga aizgādība ir spēkā pēc laulības šķiršanas vai laulības anulēšanas. Tomēr, ja vecāki vēlas saglabāt kopīgu aizgādību, kā iepriekš, viņiem saprātīgā termiņā ir jāiesniedz tiesā vienošanās, norādot vecāku, pie kura bērns galvenokārt dzīvos. Tiesa apstiprina šo vienošanos, ja tā ir bērna interesēs. Taču vecākiem nav atļauts īstenot kopīgu aizgādību tādā veidā, ka, piemēram, viens no vecākiem ir atbildīgs galvenokārt par bērna aprūpi un audzināšanu, savukārt otrs vecāks risina tikai jautājumus, kas saistīti ar bērna mantas pārvaldību un bērna pārstāvību; tam vecākam, pie kura bērns galvenokārt uzturas, vienmēr jābūt pilnai aizgādībai. Ja šāda vienošanās netiek iesniegta saprātīgā termiņā pēc laulības izbeigšanās vai ja tā nav bērna interesēs, kā arī ja nav iespējams panākt mierizlīgumu, tiesai, ja tas vajadzīgs pēc mediācijas, jāpieņem lēmums par to, kuram no vecākiem turpmāk piešķirt viena vecāka aizgādību pār bērnu.

Vecāki var arī noteikt, ka pēc laulības izbeigšanās aizgādība pār bērnu būtu jāsauglabā tikai vienam vecākam. Šādos gadījumos nav vajadzīga vienošanās par to, pie kura no vecākiem bērns galvenokārt uzturēsies. Tas attiecas ne tikai uz laulības izbeigšanos, bet arī uz gadījumiem, kad bērna vecāki ir laulībā, taču pastāvīgi dzīvo atsevišķi. Šādos gadījumos tiesa pieņem lēmumu tikai pēc viena vecāka pieprasījuma.

Iepriekš sniegtā informācija par aizgādību pēc vecāku laulības izbeigšanās attiecas arī uz gadījumiem, kad izbeidzas partnerattiecības. Tādējādi vecākiem, kuru bērns dzimis, viņiem neesot laulībā, tiesa var piešķirt kopīgu aizgādību, ja vairs nepastāv kopīga mājsaimniecība vai pat ja šāda mājsaimniecība nekad nav pastāvējusi, ar nosacījumu, ka ir noslēgta vienošanās par dzīvesvietu, kas ir bērna interesēs.

5 Ja vecāki noslēdz vienošanos par vecāku atbildību, kādas formalitātes ir jāievēro, lai šī vienošanās būtu juridiski saistoša?

Sk. 4. jautājumu.

6 Kādi ir alternatīvie konflikta ārpustiesas risināšanas līdzekļi, ja vecāki nevar vienoties par vecāku atbildības jautājumu?

Vecāki var vērsties pie bērnu vai jauniešu aizsardzības dienestiem (ģimeņu konsultēšana) vai privātām organizācijām, lai saņemtu konsultācijas. Vecāki var izmantot arī mediāciju, pāru konsultācijas vai vecāku konsultācijas, kā arī izmantot citus konsultāciju pakalpojumus.

7 Kādus jautājumus attiecībā uz bērnu var izlemt tiesnesis, ja vecāki iesniedz lietu tiesā?

Tikai Aizgādības tiesas (*Pflegschaftsgericht*) tiesnesis var oficiāli uzsākt un izspriest tiesvedību lietās, kas saistītas ar aizgādību un saskarsmes tiesībām. Ja bērna labklājība ir apdraudēta, par to jāinformē gan bērns, gan arī jauniešu aizsardzības dienesti. Ja bērnam draud tūlītējas briesmas, tiesneši var veikt atbilstīgus pasākumus, tostarp nopietnākajos gadījumos apturēt aizgādības tiesības.

Lēmumu par bērna uzturlīdzekļiem var pieņemt tikai pēc pieprasījuma, ko iesniedz bērna likumīgais pārstāvis vai persona, kura sasniegusi likumā noteikto vecumu un kurai ir tiesības uz uzturlīdzekļiem; šādu lēmumu tiesa nevar pieņemt pēc savas iniciatīvas. Bērna uzturlīdzekļi jāpieprasa bezstrīdus procedūras laikā (*Außerstreitverfahren*). Tas attiecas arī uz bērniem, kuri sasnieguši likumā noteikto vecumu. Par šo jautājumu ir atbildīgi tiesu izpildītāji (*Rechtspfleger*).

8 Ja tiesa nolemj nodot bērnu viena vecāka atsevišķā aizgādībā, vai tas nozīmē, ka viens no vecākiem var izlemt visus jautājumus attiecībā uz bērnu, iepriekš nekonsultējoties ar otru vecāku?

Vecākam bez aizgādības tiesībām ir tiesības no personas ar aizgādības tiesībām savlaicīgi saņemt informāciju par būtiskiem jautājumiem saistībā ar bērnu un plānotajiem pasākumiem, kuru īstenošanai kopīgas aizgādības gadījumā vajadzīga kolektīva pārstāvība (Austrijas Civilkodeksa 167. panta 2. un 3. punkts), kā arī tiesības sniegt piezīmes par saņemto informāciju (tiesības uz informāciju un tiesības paust viedokli). Piezīmes būtu jāņem vērā, ja paustās vēlmes labāk nodrošina bērna intereses. Šīs tiesības attiecas arī uz mazāk būtiskiem jautājumiem (izņemot ikdienas jautājumus), ja, neskatoties uz vecāka, kuram nav aizgādības tiesības, pausto vēlmi, šis vecāks regulāri netiekas ar bērnu, piemēram, ierobežojošu apstākļu dēļ vai, ja bērns no saskarsmes atsakās (Austrijas Civilkodeksa 189. panta 3. punkts).

Ja vecāks, kuram ir aizgādības tiesības, pastāvīgi neievēro minētos pienākumus, tiesa pēc pieprasījuma var pieņemt atbilstīgus rīkojumus, un, ja ir apdraudēta bērna labklājība, tiesa šādus rīkojumus var pieņemt pēc savas iniciatīvas (Austrijas Civilkodeksa 189. panta 4. punkts). Tiesa var, piemēram, pieņemt īpašus rīkojumus attiecībā uz vecāku, kurš nepilda pienākumus, vai var atļaut vecākam, kuram nav aizgādības tiesību, pašam iegūt informāciju no ārsta vai izglītības iestādes. Ja vecāka, kuram ir aizgādības tiesības, rīcība apdraud bērna labklājību, aizgādību var daļēji vai pilnībā apturēt saskaņā ar Austrijas Civilkodeksa 181. pantu.

Tiesa var ierobežot vai pārtraukt tiesības uz informāciju un tiesības paust viedokli, ja minēto tiesību īstenošana būtiski apdraud bērna labklājību. Tas attiecas arī uz gadījumiem, kad attiecīgais vecāks šīs tiesības izmanto ļaunprātīgi vai tādā veidā, kas otram vecākam nav pieņemams. Minētās tiesības tiek pārtrauktas arī tad, ja vecāks bez pamatojuma atsakās no saziņas ar bērnu (Austrijas Civilkodeksa 189. panta 2. punkts).

Aizgādību vienmēr īsteno tādā veidā, kas atbilst bērna interesēm. Nosakot bērna intereses, būtu jāņem vērā bērna personība un vajadzības, jo īpaši viņa talanti, spējas, vēlmes un attīstības potenciāls, kā arī vecāku dzīves apstākļi.

Visas personas, kurām ir aizgādības tiesības (vecāki, vecvecāki, audžuvecāki un citas personas), kā arī personas, kurām ir citas tiesības un pienākumi attiecībā uz bērnu (piemēram, saskarsmes tiesības), lai nodrošinātu bērna labklājību, atturas no rīcības, kas var apdraudēt bērna attiecības ar citām personām, kurām ir tiesības un pienākumi attiecībā uz bērnu, vai rīcības, kas var šādām personām apgrūtināt viņu pienākumu veikšanu (krietnas rīcības prasības [*Wohilverhaltensgebot*], Austrijas Civilkodeksa 159. pants).

9 Ja tiesa nolemj nodot bērnu abu vecāku kopējā aizgādībā, ko tas nozīmē praktiski?

Viena vecāka īstenotas pārstāvības princips attiecas uz likumīgo pārstāvību, proti, katram no vecākiem ir tiesības un pienākums atsevišķi pārstāvēt bērnu. Tādējādi viena vecāka veikta tiesiskajai darbībai ir juridisks spēks arī tad, ja otrs vecāks tai nepiekrīt (Austrijas Civillkodeksa 167. panta 1. punkts). Abu vecāku, kuri ir tiesīgi pārstāvēt bērnu, vienošanās ir vajadzīga tikai gadījumos, kas uzskaitīti Austrijas Civillkodeksa 167. panta 2. punktā (piemēram, mainot bērna vārdu vai uzvārdu, izvēloties vai mainot bērna reliģiju, nododot bērnu ārpusģimenes aprūpē u. c.).

Otra vecāka, kurš ir tiesīgs pārstāvēt bērnu, piekrišana, kā arī tiesas piekrišana ir vajadzīga, ja bērnu pārstāv vai ja bērna vārdā dod piekrišanu tādu ar īpašumu saistītu jautājumu risināšanā, kas ir ārpus ikdienas saimniecības vešanas jautājumu loka (Austrijas Civillkodeksa 167. panta 3. punkts). Cita starpā tie ir jautājumi, kas saistīti ar īpašuma atsavināšanu vai ieķīlāšanu, atteikšanos no mantojuma tiesībām, mantojuma beznosacījumu pieņemšanu un dāvinājumu ar apgrūtinājumu pieņemšanu.

Civilprocesā abiem vecākiem ir tiesības pašiem pārstāvēt bērnu. Ja vecāki nevar vienoties vai ja tiesa par bērna pārstāvi nav izraudzījusi vienu no viņiem vai trešo personu, par pārstāvi kļūst vecāks, kurš ir veicis pirmo procedūras posmu (*Verfahrenshandlung*) (Austrijas Civillkodeksa 169. pants). Vecākiem jāievēro krietnas rīcības prasības (sk. 9. jautājumu).

10 Kurā tiesā vai iestādē ir jāvēršas ar iesniegumu par vecāku atbildību? Kādas formalitātes ir jāievēro un kādi dokumenti jāpievieno iesniegumam?

Saskaņā ar Likuma par tiesu jurisdikciju (*Jurisdiktionsnorm – JN*) 109. pantu kompetentā tiesa ir tā rajona tiesa (*Bezirksgericht*), kur atrodas bērna pastāvīgā dzīvesvieta vai, ja šādas pastāvīgas dzīvesvietas nav, tā rajona tiesa, kur atrodas bērna (faktiskā) dzīvesvieta. Ja bērns nedzīvo Austrijā, kompetentā tiesa ir tā rajona tiesa, kur atrodas likumīgā pārstāvja pastāvīgā dzīvesvieta. Ja likumīgais pārstāvis pastāvīgi nedzīvo Austrijā, kompetentā tiesa ir tā rajona tiesa, kur atrodas viena vecāka pastāvīgā dzīvesvieta; pārējos gadījumos kompetentā tiesa ir Vīnes Pilsētas rajona tiesa (*Bezirksgericht Innere Stadt Wien*). Pastāvīgā dzīvesvieta no (parastās) dzīvesvietas atšķiras ar to, ka pastāvīgā dzīvesvieta parasti ir dzīvesvieta, kurā persona dzīvo konkrētu ilgāku laika periodu (aptuveni sešus mēnešus).

Pieteikumu par viena vecāka aizgādības nodošanu vai dalību aizgādības īstenošanā var iesniegt rakstveidā, nosūtot to pa pastu vai iesniedzot personīgi rajona tiesā pieņemšanas laikā (*Amtstage*), kas noteikts vismaz vienu reizi nedēļā, parasti otrdienas rītā. Nav noteikta prasība, ka puses pārstāv jurists. Ja puses vēlas, lai tās pārstāv cita persona, šāds pārstāvis var būt tikai jurists (būtiska prasība attiecībā uz likumīgo pārstāvību [*relative Anwaltpflicht*], kas noteikta Likuma par bezstrīdus tiesvedību 101. panta 1. punktā).

Pieteikumā jāsniedz lietas izklāsts, jānorāda pieteikuma iesniedzēja un viņa pārstāvja vārds, uzvārds un adrese un, ja vajadzīgs, arī citu pušu vārds, uzvārds un adrese, ja pieteikuma iesniedzējam šī informācija ir zināma, un lietās par civilstāvokli pieteikumā jānorāda arī pušu dzimšanas dati un vieta, kā arī valstspiederība (Likuma par bezstrīdus tiesvedību 10. panta 3. punkts).

Ja pieteikuma forma vai saturs nav pareizs vai ir nepilnīgs tādā veidā, ka tiek kavētas turpmākās procesuālās darbības, tiesa pirms pieteikuma noraidīšanas prasa veikt nepieciešamos labojumus (Likuma par bezstrīdus tiesvedību 10. panta 4. punkts).

11 Kāda kārtība ir jāievēro šajos gadījumos? Vai ir iespējams lietu risināt paātrinātā kārtībā?

Bezstrīdus procedūru piemēro turpmāk minētajos gadījumos saskaņā ar Likumu par bezstrīdus tiesvedību.

Atbilstīgi bērna interesēm tiesa piešķir vai aptur aizgādības tiesības un tiesības uz saskarsmi, jo īpaši lai nodrošinātu drošu saskarsmi un juridisko skaidrību, un atsevišķos gadījumos tiesa uz laiku piešķir vai pārtrauc aizgādības tiesības, īstenojot ārkārtas procedūru. Tas var būt nepieciešams jo īpaši pēc vecāku laulības vai kopīgas mājsaimniecības pastāvēšanas izbeigšanās (Austrijas Civillkodeksa 180. panta 1. punkta 1. apakšpunkts). Šāds lēmums ir saistošs un izpildāms konkrētā laikposmā, ja vien tiesa nelemj citādi.

12 Vai ir iespējams saņemt juridisku palīdzību, lai segtu tiesas izdevumus?

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa (*Zivilprozessordnung — ZPO*) 63.–73. pantu juridisko palīdzību civilprocesā piešķir pēc pieprasījuma, ja pusei tiesvedības izmaksu segšana rada situāciju, ka tās iztikas līdzekļi nav pietiekami. Saskaņā ar Likuma par bezstrīdus tiesvedību 7. panta 1. punktu šie noteikumi atbilstīgi jāpiemēro bezstrīdus tiesvedībā (piemēram, tiesvedībā par bērna uzturlīdzekļiem).

Pietiekami iztikas līdzekļi vispārīgā nozīmē ir tāds iztikas līdzekļu līmenis, kas ir starp statistisko vidējo nodarbinātas personas ienākumu līmeni un minimālo iztikas līdzekļu līmeni. Tiek uzskatīts, ka iztikas līdzekļu pietiekamība ir apdraudēta, ja puse un tās ģimene, kam ir tiesības saņemt uzturlīdzekļus, nevar nodrošināt pat pieticīgus dzīves apstākļus, ņemot vērā visus izmantojamus aktīvus vai iespēju veidot uzkrājumus ilgākas tiesvedības laikā. Var tikt piešķirta arī daļēja juridiska palīdzība.

Juridiskās palīdzības piešķiršanu apstiprina tikai tad, ja paredzētā tiesiskā darbība vai aizsardzība nav acīmredzami nenozīmīga vai veltīga. Juridisko palīdzību var piešķirt gan fiziskām personām, gan juridiskām personām. Puses valstspiederībai nav nozīmes.

Juridiskā palīdzība jo īpaši ietver pagaidu atbrīvojumu no tiesas nodevām un maksājumiem lieciniekiem, ekspertiem un tulkiem, kā arī puses ceļa izdevumu segšanu, ja tai jāierodas personīgi. Ja tiesību akti paredz jurista īstenotu pārstāvību (piemēram, strīdos par summu, kas pārsniedz 5000 EUR, vai tiesvedībā reģionālajās tiesās [*Landesgerichte*]) vai ja tas vajadzīgs, ņemot vērā lietas apstākļus, pusei uz laiku bez maksas tiek nodrošināta Austrijas jurista palīdzība. Jurists sniedz pusei juridisku konsultāciju pirms tiesvedības, lai strīdu atrisinātu ārpus tiesas ceļā.

Civilprocesa kodeksa 71. pants paredz, ka pusēm, kuras saņem juridisku palīdzību, var pieprasīt pilnībā vai daļēji atmaksāt summas, no kurām tās iepriekš tikušas uz laiku atbrīvotas un kuras tās vēl nav atmaksājušas. Turklāt puses maksā juristam, kurš norīkots to konsultēšanai, atbilstīgi noteiktajai likmei, ja un tiklīdz tās var veikt šādus maksājumus, neapdraudot savu iztikas līdzekļu pietiekamību. Trīs gadus pēc tiesvedības pabeigšanas atmaksas pienākumu vairs nevar piemērot. Lai pārbaudītu, vai ir izpildīti atmaksas nosacījumi, tiesa var prasīt pusei pienācīgā termiņā iesniegt jaunu aktīvu deklarāciju (*Vermögensbekenntnis*) kopā ar pamatotiem pierādījumiem.

13 Vai lēmumu par vecāku atbildību ir iespējams pārsūdzēt?

Pirmās instances tiesas lēmumu par vecāku atbildību var pārsūdzēt (Likuma par bezstrīdus tiesvedību 45. pants). Pārsūdzību iesniegšanas termiņš ir 14 dienas pēc lēmuma kopijas papīra formātā izsniegšanas (Likuma par bezstrīdus tiesvedību 46. panta 1. punkts). Parasti pārsūdzības izskata otrās instances tiesa.

Atsevišķos gadījumos pārsūdzības par juridiskiem aspektiem (*Revisionsrekurs*) var iesniegt Augstākajā tiesā (*Oberster Gerichtshof*) attiecībā uz apelācijas tiesas (*Rekursgericht*) pieņemtu lēmumu apelācijas tiesvedības ietvaros (Likuma par bezstrīdus tiesvedību 62. pants). Šādas pārsūdzības var iesniegt tikai tādā gadījumā, lai risinātu juridisku jautājumu, kam ir būtiska nozīme juridiskās integritātes, skaidrības vai virzības nodrošināšanai. Dažās lietās šādas pārsūdzības iesniegt nevar, un tās ir lietas, kas saistītas ar juridisko palīdzību, izmaksām un maksām. Pārsūdzību par juridiskiem jautājumiem iesniegšanas termiņš ir 14 dienas pēc lēmuma kopijas papīra formātā izsniegšanas (Likuma par bezstrīdus tiesvedību 65. panta 1. punkts). Pārsūdzību paraksta jurists vai notārs (Likuma par bezstrīdus tiesvedību 65. panta 3. punkta 5. apakšpunkts).

14 Dažos gadījumos varbūt ir jāvēršas tiesā vai citā iestādē, lai panāktu, ka lēmums par vecāku atbildību tiek izpildīts. Kāda kārtība ir jāievēro šādos gadījumos?

Likuma par bezstrīdus tiesvedību 110. panta 2. punkts paredz, ka lēmumus nevar izpildīt saskaņā ar Izpildes kodeksu (*Exekutionsordnung*). Likuma par bezstrīdus tiesvedību 79. panta 2. punkts paredz, ka tiesai pēc pieprasījuma vai pēc savas iniciatīvas jānorīko veikt atbilstīgus saistošus pasākumus. Šādi pasākumi cita starpā ir sankciju piemērošana, turēšana apcietinājumā uz laiku līdz vienam gadam, obligāti apmeklējumi, dokumentu, informācijas un kustamas manas pārbaudes un pilnvaroto iecelšana, kuri veic pamatotas darbības uz attiecīgās personas rēķina un risku. Spriedumi par saskarsmes tiesībām ir jāizpilda arī tad, ja vecāks, kurš nedzīvo kopējā mājsaimniecībā ar bērnu, pret to iebilst. Tiesa spriedumus par aizgādību var izpildīt, izmantojot arī atbilstīgu tiešo ietekmi.

Likuma par bezstrīdus tiesvedību 110. panta 3. punkts paredz, ka tiesa pēc savas iniciatīvas var neveikt izpildi, ja un kamēr šāda izpilde apdraud bērna labklājību. Turklāt, ja tiesa izpilda spriedumus par aizgādību vai ja tiek izpildīti tiesas apstiprināti spriedumi, tiesa var prasīt palīdzību bērnu un jauniešu aizsardzības dienestiem vai Ģimenes tiesai, jo īpaši saistībā ar bērna pagaidu aprūpi, ja tas vajadzīgs, lai nodrošinātu bērna labklājību. Taču tikai tiesu iestādes var izmantot tiešu ietekmi, lai izpildītu tiesas spriedumus. Tās var prasīt palīdzību policijai.

15 Kas man jādara, lai panāktu, ka šajā dalībvalstī tiek atzīts un izpildīts lēmums par vecāku atbildību, ko ir pieņēmusi citas dalībvalsts tiesa?

Saskaņā ar Regulas "Brisele IIa" 21. pantu citu dalībvalstu lēmumus atzīst bez īpašas procedūras.

Lai izpildītu lēmumus par aizgādību, ir jāpiemēro īpaša procedūra citas valsts tiesas pieņemta lēmuma īstenošanai (*exequatur* procedūra; Regulas "Brisele IIa" 28. pants un turpmākie panti); dalībvalstis var reglamentēt procedūras aspektus saskaņā ar regulas 30. pantu. Austrijā attiecīgās procedūras aspektus reglamentē Likuma par bezstrīdus tiesvedību 112.-116. pants.

16 Kurā šīs dalībvalsts tiesā ir jāvēršas, lai apstrīdētu lēmuma atzīšanu par vecāku atbildību, ja lēmumu ir pieņēmusi citas dalībvalsts tiesa? Kāda procedūra ir piemērojama šādos gadījumos?

Pieprasījumi par citā dalībvalstī pieņemta aizgādības lēmuma neatzīšanu (Regulas "Brisele IIa" 21. panta 3. punkts), tāpat kā *exequatur* procedūra, ir tā rajona tiesas kompetencē, kur atrodas bērna pastāvīgā dzīvesvieta, vai, ja šādas pastāvīgas dzīvesvietas

nav, tā rajona tiesas kompetencē, kur atrodas bērna dzīvesvieta, uzturoties Austrijā. Ja bērns nedzīvo Austrijā, kompetentā tiesa ir tā rajona tiesa, kurā atrodas likumīgā pārstāvja pastāvīgā dzīvesvieta, vai, ja likumīgais pārstāvis nedzīvo Austrijā un ciktāl tas attiecas uz bērnu, tā rajona tiesa, kur atrodas viena vecāka pastāvīgā dzīvesvieta. Citos gadījumos kompetentā tiesa ir Vīnes Pilsētas rajona tiesa (Likuma par tiesu jurisdikciju 109.a pants saistībā ar šā likuma 109. pantu).

17 Kādus tiesību aktus piemēro tiesa, izskatot lietu par vecāku atbildību, ja bērns vai lietā iesaistītās puses nedzīvo šajā dalībvalstī vai ja tiem ir dažādas valstspiederības?

Ja Austrijas tiesām ir jurisdikcija saskaņā ar Regulu "Brisele IIa" vai 1996. gada Hāgas Konvenciju par bērnu aizsardzību, tās primāri piemēro Austrijas tiesību aktus.

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lapa atjaunināta: 19/07/2019